

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

II. De spiritualibus nuptiis in Evangelica Historia designatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

*Ista hydria,
seu vasa pœ-
nitentia im-
plentur aqua
Timoris Dei,
postea conver-
tenda in vi-
num Amoris.
k Esai. 38. b*

quæ vacuæ sunt & plenæ vento, si pro inani gloria observantur. Aqua repleantur, timore Dei custodiantur, quoniam timor Domini fons vitæ, aqua, inquam, timor Domini est, & si minus sapida, sed optimè refrigerans animam noxiis desideriis æstuantem. Aqua est quæ jacula ininimici ignita possit extinguere. Nam nec illud dissonat, quod aqua semper ima petit, & timor ad ima cogitationem deducit, & in inferioribus immoratur, atque loca horrenda pavida mente collustrat, juxta illud: *Vadam ad portas inferi* ^k. Sed divina virtute aqua mutatur in vinum, quando perfecta charitas foras mittit timorem.

*Duplex ti-
mor.*

Dicuntur autem lapideæ hydriæ, non tam propter duritiam quam stabilitatem. *Cipientes singula metretas binas vel ternas.* Duæ metretæ, duplex timor, ne forte trudi in gehennam, ne forte ab æterna vita contingat excludi. Sed quia de contingente futuro sunt ista, & blandiri potest sibi anima dicens: Postquam aliquandiu in voluptatibus tuis vixeris, ages pœnitentiam, nec ista jam cariturus, nec periturus in illa: bonum est adhibere & tertium: qui utique spiritualibus notus est, eo utilior quod de præsentis est. Timent enim qui noverint spiritualem cibum, ne quando forte fraudentur eo. Cibo siquidem forti egent qui manum miserunt ad fortia. Vivant de paleis Ægypti qui deserviunt in operibus luti & lateris, nobis fortior cibus est necessarius: quoniam nobis grandis restat via, ut ambulemus in fortitudine cibi illius. Ipse est panis Angelorum, panis vivus, panis quotidianus. Hic est de quo nobis promissum est ^l, *quia centuplum accipiemus in hoc sæculo.* Sicut enim mercenariis & quotidianus cibus datur in opere, & merces servatur in fine: sic Dominus vitam æternam in fine reddet, & interim centuplum repromittit & exhibet. Quid ergo mirum si timet ne perdat hanc gratiam, qui iam consecutus est eam. Hæc est metreta tertia, quam sub disjunctione signanter posuit, eò quòd non omnium sit, quia nec omnibus centuplum repromissum, sed solis qui omnia reliquerunt.

*Tertius Timor
Religiosorum
proprius.*

l Matt. 9. d

DOMIN. I. POST OCTAV. EPIPHAN.

De spiritualibus nuptiis in Evangelica historia designatis.

SERMO II.

*Christi duplex
pylebritudo:*

IN operibus Domini, Fratres, & minus capaces animos exterior consideratio pascit: & qui magis exercitatos habent sensus, solidiorem intus cibum inveniunt, & suaviorem, tanquam adipem medullamque frumenti. Sunt enim & exteriori specie delectabilia, & interiori virtute multo delectabiliora: quemadmodum & ipse exterioris quidem speciosus erat

Dominica I. post Octav. Epiph. Serm. II. 133

erat forma præ filiis hominum : interiùs autem tanquam candor lucis æternæ, etiam ipsis supereminens vultibus Angelorum. Apparebat enim foris homo sine culpa, caro sine peccato, agnus sine macula. Quam speciosi pedes annunciantis pacem, annunciantis bona ^a ? sed multo speciosius & preciosius caput eius : quoniam caput Christi Deus. Delectabilis aspectus hominis in quem peccatum non cadit : & beati oculi qui viderunt, sed multo magis *beati mundo corde, quoniam ipsi Deum vident* ^b. Denique cum pervenisset ad nucleum, testam jam (licet decorem valde) non reputabat Apostolus, dicens ^c : *Et si cognovimus aliquando Christum secundum carnem, sed nunc jam non novimus.* Nimirum quia Dominus ipse prædixerat ^d : *Caro non prodest quicquam, spiritus est qui vivificat.* Sed hæc est sapientia quam loquitur Paulus inter perfectos, non inter eos quibus legimus ab eodem dictum ^e : *Nihil arbitratus sum me scire inter vos nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.* Totus suavis est, totus salubris est, totus delectabilis, totus denique secundum Sponsæ vocem ^a desiderabilis. Sicut autem in eo ostensum est ; sic & in operibus eius reperies. Nam & superficies ipsa tanquam à foris considerata decora est valde : etsi quis fregerit nucem, intus inveniet quod jucundiùs fit, & multo amplius delectabile. Non sic apud Patres veteris testamenti reperies. Nam & in operibus eorum decora & delectabilis est significatio mystica : ipsa tamen si per se considerentur, invenientur aliquanto minùs digna, ut sunt facta Jacob, adulterium David, & multa similia. Preciosa quidem sunt fercula, sed vasa non adeo pretiosa. Et fortasse propterea dictum est ^f : *Tenebrosa aqua in nubibus aeris,* quoniam tenebrosæ nubes illæ fuerunt, & subiunctum est de Domino ; *Præ fulgore in conspectu eius nubes transferunt.*

Credo jam advertistis ad quid hæc dicere velim. Audistis enim hodie miraculum factum in nuptiis : initium utique signorum Domini : cuius & historia satis est admirabilis, & significatio ampliùs delectabilis. Magnam enim divinæ maiestatis indicium fuit, ad nutum Domini aquam in vinum converti : sed est illa multò melior mutatio dexteræ Excelsi, quam in ista præfiguravit. Omnes enim nos ad spirituales nuptias vocati sumus : in quibus utique sponsus est Christus Dominus : unde canimus in Psalmo ^g : *Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo.* Sponsa verò nos ipsi sumus, si non vobis videtur incredibile, & omnes simul una sponsa, & animæ singulorum quasi singulæ sponsæ. Sed quando hoc sentire poterit fragilitas nostra de Deo suo, quod eo affectu se diligat, quo diligitur sponsa à sponso ? Multum enim hæc sponsa sponso suo inferior genere, inferior specie, inferior dignitate. Attamen propter

R 2

Æthio

interior &
exterior.

^a Esa. 52.

^b Matt. 5. a
^c 2. Cor. 5. d

^d Ioan. 6. g

^e 1. Cor. 2. e

^a Cant. 4. d

Patrum Vet.
Test. facta
quædam si-
gnificatione
decora, etsi o-
pere ipso fæda.
^f Psal. 17. b

Nuptiæ spiri-
tuales ad quas
omnes vocati
sumus.
^g Psal. 18. b
Christus Spon-
sus.

*Anima ho-
minis sponsa.
Amor sponsi
erga sponsam.
h Num. 11.*

Æthiopiſſam iſtam de longinquo Filius æterni Regis advenit, & ut ſibi deſponſaret illam, etiam mori pro ea non timuit. Moyſes quidem Æthiopiſſam duxit uxorem^b: ſed non potuit Æthiopiſſæ mutare colorem. Chriſtus verò quam adamavit ignobilem adhuc & fœdam, glorioſam ſibi exhibuit Eccleſiam, non habentem maculam, neque rugam. Murmuret Aaron, murmuret & Maria, non nova, ſed vetus: non Mater Domini, ſed ſoror Moyſi: non noſtra, inquam, Maria, illa enim ſollicita eſt, ſi quid forte deeſt in nuptiis. Vos autem ut dignum eſt murmurantibus Sacerdotibus, murmurante ſynagoga, toto affectu in gratiarum actione verſamini.

*Dignitas &
excellencia
ſponſi.*

*Reciprocus
ſponſa erga
ſponſum A-
mor.*

Unde enim tibi, ô humana anima, unde tibi hoc? Unde tibi tam inæſtimabilis gloria ut eius ſponſa merearis eſſe, in quem deſiderant Angeli ipſi proſpicere? Unde tibi hoc, ut ipſe ſit ſponſus tuus, cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur, ad cuius nutum univerſa mutantur? Quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi, ut ſis ſocia menſæ, ſocia regni, ſocia deniq; thalami, ut introducat te rex in cubiculum ſuum? Vide jam quid de Deo tuo ſentias: vide quantum de Deo præſumas. Vide quibus brachiis vicariæ charitatis redamandus & amplectendus ſit, qui tanti te æſtimavit, imo qui tanti te fecit: de latere enim ſuo te reformavit, quando propter te obdormivit in cruce, & ſomnum mortis exceperit. Propter te à Deo Patre exivit: & matrem Synagogam reliquit: ut adhærens ei, unus cum eo ſpiritus efficiaris. Et tu ergo audi filia & vide, & conſidera quanta ſit erga te dignatio Dei tui: & obliſcere populum tuum, & domum patris tui. Deſere carnales affectus, ſæculares mores dedice: à prioribus vitiis abſtine, conſuetudines noxias obliſcere. Quid enim putas? nonne ſtat Angelus Domini qui ſecet te mediam, ſi forte (quod avertat ipſe) alterum admiferis amatorem?

*Convivium
nuptiale.*

*i Pfal. 45. a
Cena eſt alto-
rius vite,
Prandium
preſentis, ibi
mera abun-
dantia; hic
ſapè defectus
vivi.*

Jam enim deſponſata es illi, jam nuptiarum prandium celebratur: nam cœna quidem in cœlo & in aula æterna paratur. Veruntamen nunquid ibi vinum deficiet? Abſit. *Inebriamur ibi ab ubertate Domus Dei, & torrente voluptatis eius potabimur*ⁱ. Paratum eſt proſecto illis nuptiis flumen vini, vini inquam, quod lætificat cor. Siquidem fluminis impetus lætificat civitatem Dei. Nunc autem quoniam grandis nobis reſtat via, prandium quidem accipimus hic, etſi non in tanta copia, quòd plenitudo & ſatietas cœnæ reſervetur æternæ. Hic ergo nonnunquam vinum deficiet, gratia ſcilicet devotionis, & fervor charitatis. Quoties mihi neceſſe eſt, Fratres, poſt lachrymoſas querimonias veſtras, exorare Matrem miſericordiæ, ut ſuggerat ſuo benigniſſimo Filio quoniam vinum non habeatis? Et ipſa, dico vobis chariſſimi, ſi piè à nobis pulſata fuerit, non deerit

deerit necessitati nostræ: quoniam misericors est, & mater misericordiarum. Nam si compassa est verecundiæ illorum à quibus fuerat invitata, multo magis compatietur nobis, si piè fuerit invocata. Placent enim illi nuptiæ nostræ, & pertinent ad eam multo amplius illis: nimirum de cuius utero tanquam è thalamo suo cœlestitis sponsus processit.

*Recursus
BERNARDI
ad Virginem
Deiparam.*

Sed quem non moveat quod in nuptiis illis respondit Dominus benignissimæ ac sanctissimæ matri suæ dicens: *Quid mihi & tibi est mulier?* Quid tibi & illi, Domine? Nonne quod Filio & Matri? Quid ad illam pertinet quæris, cum tu sis benedictus fructus ventris eius immaculati? Nonne ipsa est quæ salvo pudore concepit, & sine corruptione te peperit? Nonne ipsa est, in cuius utero novem mensibus moratus es: cuius virginis uberibus lactatus es: cum qua jam duodecim annorū factus de Hierusalem descendisti, & eras subditus illi? Nunc ergo Domine quid molestus es illi dicens: *Quid mihi & tibi?* Multum per omnem modum. Sed manifestè jam video quod non velut indignans, aut confundere volens virginis Matris teneram verecundiam, dixeris, *Quid mihi, & tibi?* cum venientibus ad te (juxta matris præceptum) ministris, nihil cunctatus facias quod illa suggerit. Ad quid ergo fratres, ad quid sic respondebat prius? Utique propter nos, ut conversos ad Dominum jam non sollicitet carnalium cura parentum, & necessitudines illæ non impediunt exercitium spirituale. Quando enim de mundo sumus, debitores nos constitat esse parentibus. At postquam reliquimus nosmetipsos, multo magis ab eorum sollicitudine liberi sumus. Unde & legimus fratrem quemdam in eremo conversantē, cum ad eum carnalis frater auxilii gratia adventasset, respondisse, ut adiret alterum fratrem eorum, cum illè utique jam obiisset. Cumque admiratus qui venerat responderet: quia ille obiit: eremita se quoque similiter obiisse respondit. Optimè ergo nos docuit Dominus ne solliciti sumus super propinquis carnis nostræ plus quàm religio postulet, quando ipse Matri & tali Matri respondit, *Quid mihi & tibi est mulier?* Sic & in alio loco cum suggereret ei quidam quoniam foris staret cum fratribus Domini quærens ei loqui, respondit: *Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei?* Ubi modò sunt qui tam carnaliter & inaniter super carnalibus propinquis suis solent esse solliciti, ac si adhuc viverent & ipsi cum eis?

*Responsū Christi
ad Matrem
durius & asperius,
quid sibi velit.*

Religiosos Parentibus & propinquis nimium affectos Christus exemplo suo redarguit.

*k Matt. 22.
& Marc. 3.*

Sed videamus jam quid sequitur. *Erant*, ait Evangelista, *hydriae sex posite secundum purificationem Iudeorum.* Vel ex hoc potes manifestiùs advertere non plenitudinem, sed præparationem nuptiarum esse, ubi nimirum adhuc opus est purificatione. Desponsationis ergo nuptiæ istæ sunt, non copulationis. Abiit enim illis in nuptiis fore vasa purifi-

Hec vita tem-
pus purifica-
tionis.

21. Ioan. 1. c

Sex hydria
mystica :

1. Continētia.
2. Abstinen-
tia.

m Gen. 3. d

3. Labor ma-
nuum.

4. Vigilia.

5. Silentium.

6. Disciplina.

purificationis: quando gloriosam sibi Christus Ecclesiam exhibebit, non habentem maculam neque rugam, aut aliquid huiusmodi. Ubi autem non erit macula, quæ purificatio erit necessaria? Nunc utique lavandi tempus est, nunc purificationem patet esse necessariam: quoniam nemo mundus à sorde, nec infans cuius est unius diei vita super terram. Nunc abluitur sponsa, nunc purificatur: ut in cœlestibus illis nuptiis sponso suo sine omni macula præsentetur. Quæramus ergo hydrias sex, in quibus hæc ablutio Judæorum, id est, consentientium purificatio fiat. Nam si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est, quæ sola liberat, sola salvat, sola lavat. Quod si confiteamur peccata nostra, non deerunt veris Judæis purificationis hydriæ: quoniam fidelis est Deus, qui dimittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate.

Ego quidem sex hydrias, sex observantias arbitror esse, quas ad purificanda consentientium corda Sancti Patres instruere, & omnes illas (ni fallor) hinc poterimus invenire. Prima siquidem *continentia* est castitatis, qua diluitur quicquid antè luxuria inquinavit. Secunda verò *ieiunium* est, ut quod maculaverat crapula, nunc abstinentia mundet. Per segnitiam quoque & otiositatem quæ inimica est animæ, multas contraximus sordes contra Dei sententiam ^m in sudore vultus alieni, non nostri, pane vescentes: propter hoc quoque tertia hydria, nobis apponitur, ut sordes illæ in *labore manuum* diluantur. Sic & per somnolentiam ceteraque noctium & tenebrarum opera, multa deliquimus: ideo quoque quarta hydria *vigiliarum* observantia ponitur, ut nocte surgentes ad confitendum Domino, non bonas noctes præteriti temporis redimamus. Jam verò de lingua quis nesciat quàm multum inquinaverit nos per vaniloquia & mendacia, per detractiones & adulationes, per verba malitiæ & verba jactantiæ? Pro his omnibus necessaria est hydria quinta, *silentium* scilicet custos religionis, & in quo est fortitudo nostra. Sexta quoque hydria *disciplina* est, qua non nostro arbitrio, sed alieno vivimus, ut deleatur quicquid indiscipline vivendo deliquimus. Lapidea sunt hæc, dura sunt, sed necesse habemus in his lavari: nisi fortè voluerimus propter sceditates nostras à Domino accipere libellum repudii. Attamen in eo quod dicuntur lapideæ; non solum duritia, sed multò melius soliditas potest intelligi: quoniam non lavant hæc, nisi firma stabilitate permanserint.

“ Ait ergo Dominus ad ministros: *Implete hydrias aqua.* Quid sibi istud vult Domine? Ministri solliciti sunt de vini penuria, & tu dicis, *Implete hydrias aqua?* Illi de poculis cogitant, & tu præcipis ut vasa purificationis

tionis impleant? Sic omnino sic suspiranti Jacob ad Rachaelis amplexus, Lia à Patre supponitur ^m. Nobis, Fratres, qui Ministri sumus & ^{m Gen. 29.f} servi vestri, per Christum nobis præcipitur implere hydrias aquâ, quoties deest vinum. Ac si dicatur: Illi devotionem desiderant, vinum requirunt, fervorem flagitant: sed nondum venit hora mea, implete hydrias aqua. Quæ est enim aqua sapientiæ salutaris, etsi non adeo suavis, nisi fons vitæ, & initium Sapientiæ timor Domini? Dicitur ergo Ministris, Incutite metum, & spiritu timoris non tam vasa quàm corda replete: quia ut ad charitatem perveniant, initiandi sunt à timore, ut dicant & ipsi ^{n Esa. 16.d}: *À timore tuo concepimus Domine, & parturivimus spiritum salutis.* Sed quomodo implebuntur hydriæ? Prædixerat enim Evangelista, *capientes singula metretas binas vel ternas.* Quæ sunt duæ metretæ, quæve tertia? Utrique duplex timor, communis & notus omnibus: ac tertius quidem minus communis, & minus notus, *Primus* enim timor est, ne cruciemur in gehenna. *Secundus* ne exclusi à visione Dei privemur tam inæstimabili gloria. *Tertius* replet animam omni sollicitudine timidam, ne fortè deseratur à gratia.

Et quidem omnis timor Domini, sicut aqua extinguit ignem, sic extinguit peccati concupiscentiam: sed is maximè cum ad omnem tentationem statim occurrit, ne fortè contingat amittere gratiam, ut sibi derelictus homo labatur quotidie de malo in peius, de periculo minori in graviolem culpam: quales utique multos videmus cum in fordibus sint, fordescentes adhuc. Nam adversus timorem istum non est unde sibi blandiatur anima sive de minori fortè quantitate peccati, sive de emendatione futura. Talibus enim blandimentis impediuntur aliquatenus duo prima genera timoris. Præcipit ergò nobis Dominus, ut hac aqua hydrias impleamus. Sunt enim aliquando vacuæ, & plenæ vento: si quis tamen adeo insanus est, ut in eo per vanitatis studium illæ, quas prædiximus, observantiæ, mercede perpetua vacuentur, ut sunt fatuæ virgines, in quarum vasis oleum non habetur. Interdum autem (quod peius est) plenæ quidem sunt, sed plenæ veneno, quod est invidia, murmur, rancor animi, & detractio. Propterea ne fortè subintrent ista, dum vinum deest, jubemur implere hydrias aqua; ut observentur mandata Domini in timore, quæ tunc mutatur in vinum, cum timor expellitur à charitate, & implentur omnia fervore Spiritus, & jucunda devotione.

Duplex timor.
1. de cruciatio Gehenna.
2. de carentia gloriæ; accedit.
3. de jactura gratiæ.

Vilitas timoris, adversus peccati concupiscentiam.